

Fürdőcultúra történetéről röviden

Szerk.: Duhaj Piroska

Forrás: Budapest Gyógyfürdői, Frank Pont Szabó Bt., Baba

A vallási tartalommal összekötött fürdés szokása a keleti népeknél, a hendi vallás követőinél volt először megfigyelhető. A fürdőcultúra legősibb, mintegy ötezer év előtti leletét az Indus folyó melletti völgyekben tárták fel, ahol ezt az ősi rítust, illetve kultúrát már vízvezetékek, fürdőszobák és fürdőmedencék is jellemezték. Valamikor régen az éltető víz új tartalmat, értelmet kapott, s a lelkük, hitük megtisztulásán túl a test betegségeinek gyógyítását is várták tőle.

A természetes vizek által nyújtott fürdési lehetőségeken túl már az ókorban is léteztek mesterséges, épített fürdők. Ötezer esztendősi fürdőcultúráról tanúskodnak az Indus folyó melletti Mohendrso-Daro romjai, amelyek között közművesített (!) fürdőszobákra leltek a régészek.

ÓKORI FITNESZCENTER

Már a görögök is építettek meleg vizes, nyilvános fürdőket, ám a rómaiaknál valóságosan kivirágzott a fürdőcultúra. A fürdők hatalmas, elegáns épületekben kaptak helyet, és a társas élet színhelyeivé váltak. Ilyen „fitness- és szórakoztatócenter” működött annak idején Aquincumban is, amely fénykorát a II.-III. században élte.



Az időszámításunk kezdete körül történt római katonai megszállást követően a település ekkora Alsó-Pannónia tartomány fővárosává vált római helytartói palotával a mai óbudai Hajógyári-szigeten. Az itt állomásozó seregeknek több közfürdő állt rendelkezésére.



Aki belépett, a pénztár előtt találta magát, ahonnan a vetkőző helyiségbe jutott. Innen két kisebb terem nyílt, valószínűleg egy zuhanyozó, valamint egy fal- és padlófűtéssel ellátott olajozó-, masszírozó helyiség.

Az előcsarnok a frigidariumba, azaz a hideg fürdőbe vezetett, majd a tepidarium, vagyis a langyos fürdő, végül a caldarium, a meleg fürdő következett. Gőzfürdőt és kádfürdőt is igénybe vehettek a kliensek.

A termeket kemencékkel fűtötték kívülről; az elhasznált vizet a helyiségek padlója alatt futó csatorna vezette el egy főcsatornába, amely a Dunába torkollott. Persze, ez csupán afféle egyszerű, provinciális intézmény volt. A Róma szívében épült, palotaszerű elit fürdőket pompásabbnál pompásabb mozaikok, falfestmények, szobrok díszítették, és hozzájuk sportcsarnokok, könyvtárak is csatlakoztak.

A RÉGI MAGYAROK

Írásbeli emlékek szerint honfoglaló őseink különös gondot fordítottak a tisztálkodásra. Táboraikban külön e célra létesített fürdőszátorban mosakodtak, melyek hasonlóak lehettek a finn szaunákhoz. A rendszeres tisztálkodást nem csupán higiéniai, de rituális célok is indokolták.



A sátorba lépők előbb forró kövekre öntött víz gőzébe izzadtak, s dörgölték, csapkodták testüket, majd jeges vízben mártózva fejezték be a tisztálkodás ceremóniáját.

Őseink az 1000-es években már nyilvános fürdőket is igénybe vehettek, melyekben csak a nap egy bizonyos szakaszában lehetett megmártózni, s az idő eljöttét a fürdőserpenyők kongatása vagy kürtszó jelezte.

A honfoglalás utáni fürdő kultúra Zsigmond király idején indult virágzásnak, ekkoriban a mai Ráczi fürdő és Császárszék fürdő helyén már fürdőház állt. Mátyás korában már „királyi fürdőknek” hívták a fürdőházakat, mivel maga a király is rendszeresen látogatta őket. A török megszállás idején Budán kilenc fürdő állt, melyeket gyógyvízforrásokra építettek.

A Gellért fürdő helyén a szegények fürdője állt, a Rudas pedig az előkelőké volt. A török idők alatt férfiak és nők csak szigorúan elszeparálva fürdöztek, a Rudasba jártak a férfiak, a Sáros fürdőbe a nők.



Ezeknek a szokásoknak a 15. század végén súlyos járványok vetettek véget, a fertőző betegségek visszaszorítása érdekében külön rendelet tiltotta a közös medencék használatát.

Ennek következtében a higiénia a következő évszázadokban meglehetősen háttérbe szorult.

Egykori családi levelezések, emlékiratok, naplók tanúskodnak arról, hogy a 17-18. században még főúri körökben sem dívott a rendszeres tisztálkodás.

Budapesten a városi infrastruktúra kiépítésével a 19. század második felére - a 20. század elejére sikerült megeremteni a tisztálkodási kultúra gyakorlati feltételeit: az igényesebb bérházakban az 1880-as évektől vált rendszeressé. Ám ekkoriban a vidék még nagy lemaradásban volt a főváros mögött.

A fürdőskultúráról szóló szemelvények közzététele (megjelenítése)
folytatódik.

2016. április. 05., Cambridge Ont., Canada

Duhaj Piroska
(fizioterápiás assz.,és egészségügyi szakoktató)